

teekenis dan dat misschien eens een enkel bedrijf ingeperkt wordt. En bij een algemeene welvaart, is er ook kans, dat kerk en zending e.d. een behoorlijk deel ontvangen.

Aan J. B. W. te K.: Ik ben blij, dat u het grootendeels met mij eens bent. Uw vraag zult u wel in het bovenstaande beantwoord vinden. Anders wil ik er u nog wel particulier over schrijven.

Aan W. K. te A.: Vriendelijk dank voor uw waardeering. Terecht zegt u, dat het rooken op onze kerkelijke vergaderingen spreekwoordelijk en onhoudbaar is. „Aan het hartstochtelijk gepuf zonder eenige beperking“, zooals u het noemt, is allereerst dit te doen, dat wij ook bij het gebruik van onze genotmiddelen wat nauwer onder de tucht der goddelijke wet leven gaan. E. D. K.

KERKELIJK LEVEN

„De vlucht uit het concrete“.

De redacteur van „De Wakker“ die ds Gerritsma recenseerde, geeft mij thans gelijk, voor wie goed leest. Hij viel bepaalde uitdrukkingen van ds Gerritsma aan, en zei, dat die uitdrukkingen bewijs waren van een kloof tusschen ons en de Chr. Geref. Kerk. Thans ontwijkt hij de concrete vraag, of iemand in „zijn“ kerk niet hetzelfde zou mogen uitspreken en constateert alleen maar, dat iemand in „zijn“ kerk niet zou mogen leeren, wat hij (de redacteur) uit deze uitdrukking zoo al meent te mogen halen (al is dat dan in strijd met de logica „eruit gehaald“). Natuurlijk ontwijkt hij daarmee de vraag, d.w.z. geeft ons blad onbedoeld gelijk.

Overigens heb ik al verleden week aangegeven (citaat Hamabdil) dat we in onze kerken niet willen gepredikt hebben, dat „de kinderen, omdat zij bondelingen zijn, ook voor wedergeboren moeten gehouden worden en de subjectieve heiliging deelachtig zijn“ (let op den logisch ongeoorloofden sprong der gedachten: eerst: gehouden worden, daarna: zijn. Dat leert ook ds Gerritsma nergens).

Mijn artikelje werd door den redacteur van „De Wakker“ aan een ander toegeschreven. Zeker haastig gelezen.

Naschrift. Ds Delleman (met ds Gerritsma, auteur van het boekje) zond mij een exemplaar. Daaruit lees ik, tot tweemaal toe: niet alles is Israël, wat Israël heet. Ook, dat de grond voor het „voor geloovigen houden“ (niet de veronderstelde wedergeboorte, maar) „Gods belofte in het genadeverbond“ is. Zie ook Aaltensche Kerkbode, I, no. 16. Heel de zaak berust op theologische misverstanden.

K. S.

Over het nieuwe concept van Dr J. G. Ubbink. (III).

In aansluiting aan wat verleden week besproken werd, moge thans nog van dr Ubbink's historisch overzicht iets gezegd worden. We gaan dan vervolgens letten op de rest van zijn boek.

Dr Ubbink zegt ergens (bl. 75), dat „het ons dikwijls vergaat als den discipelen, tot wie Jezus zeggen moest, dat zij niet wisten van hoedanigen geest zij waren“.

„Ons“ staat er. En: „dikwijls“.

Welnu, — zonder een onfrisch handigheidsje te bedoelen, zou ik willen zeggen: ik geloof inderdaad, dat dit boek, reeds in zijn historisch overzicht, bewijst, dat die stelling van daareven waar is, helaas ook hier.

Want het blijkt telkens een zichzelf niet kennende „geest“, die hier als gids optreedt ter kenschetsing en taxatie van wat in de Gereformeerde Kerken in den laatsten tijd aan de orde geweest is. Slag op slag treffen u b.v. verkeerd gestelde dilemma's. En onophoudelijk ziet ge den geest van den auteur in zijn critische positie zichzelf verraden als innerlijk gedeeld. Hij critiseert, doch zoekt onder, tijdens, de daad der critiek nog naar haar maatstaf, doel, werkprincipe. En schrijft toch maar door. En publiceert, — ongewijzigd (want uit den tekst blijkt, dat de copie reeds vóór de laatste synode werd geschreven).

Of is het soms op andere wijze te verklaren, dat den ééne keer de hedendaagsche gereformeerden als wel zeer bleke en verwaterde epigonen van de helden der vroegste Reformatie worden voorgesteld, doch een volgenden keer die helden van zooeven van hetzelfde flauwe beeld hunner verleppe epigonen de trekken in originali heeten te vertoonen, maar desalniettemin als kerngezonde menschen van frisch bloed aangeprezen worden? De rapporten, die ter jongste gen. synode ter zake van den uithouw der belijdenis zijn ingediend, en die dan „zeer zeker het algemeen gevoelen van de meerderheid in de Gereformeerde Kerken“ heeten te „vertegenwoordigen“ 75, cf. 53), zijn volgens dr Ubbink ingegeven, worden althans gedragen door

„den algemeene heerschenden geest van vrees“ en onzekerheid“ (75). Op zichzelf is dat wel ietwat wonderlijk, als men eerst (zie ons voorgaande artikel) het „schoone enthousiasme“ heeft hooren bezingen, dat in de Gereformeerde Kerken aanvankelijk in den roep om nieuwe belijdenis werd ontdekt. Maar dat blijve verder rusten. Dit is voor ons nu het eigenaardige, dat dezelfde „onzekerheid en vrees“ ook bij de opstellers van de oudste reformatische belijdenisschriften als „waarschijnlijk“ en mogelijk aangevoelen worden (71, al. 1). Toch dengen de „vaders“ bijzonder, en deugen dr Ubbink's eigen „broeders“ van vandaag bijzonder niet...

De eenheid van critiek is hier toch wel zoek. Een ander voorbeeld.

Als de rapporten, zooeven bedoeld, „vrees en onzekerheid“ aan den dag leggen (een meening, die ik zóó niet deel), dan ziet de schrijver in die vrees, in die onzekerheid een oordeel, waaronder „leiders“ en „volk“ besloten liggen. Doch wanneer, gemiddeld tijd vóór die rapporten, uit de kerken een „dringende roepstem“ opkomt, „vooral sinds 1920“, welke roepstem naar schrijvers eigen vertolking toch eigenlijk ook van louter vrees en onzekerheid gewaagt, — dan heet die roepstem ineens een uiting van leven, „practisch, maar dringend“, dan is het een stem om naar te luisteren, en niet b.v. om te bestraffen, zulks dan onder verwijzing naar het reeds voorhanden geestelijk bezit der kerk (44, 45).

Een derde voorbeeld, om maar weer in dezelfde lijn te blijven.

Wanneer die „dringende roepstem“ van daareven „uit al de kerken“ opklinkt, en dan „smeekt“: „geef ons toch, zoo het maar eenigszins mogelijk is, eenig licht in zake de Heilige Schrift; zij is nog wel voor ons Gods Woord, maar we weten niet waarom; we hebben wel van een getuigenis van den Heiligen Geest gehoord, maar zelf hebben wij het nooit gehoord... eris zooveel duisters“ (44/5), dan vragen die roepende menschen toch zeker om niets anders dan om scherpe begrippen? Om een solutie van bepaalde kentheoretische vragen? Althans — om enkele resoluties op kentheoretisch gebied? Dan zien zij immers op tot de kerk als instituut, en zeggen tot dat instituut, dat zij, die roepers n.l. „uit al de kerken“, blijven wachten op daden van de leiders van de synode? Letterlijk zóó staat het er: „licht verwachten van hun leiders“ (46). Welnu, die roepers doen daarin eigenlijk precies hetzelfde, als hetgeen dr Ubbink „prof. Hepp“ zag doen in „zijn“ rapport. Want van dit rapport oordeelt dr Ubbink: hij (prof. Hepp) „dringt er onophoudelijk op aan, dat de kerk wat moet dóén, ten opzichte der Heilige Schrift, dat zij... die met zulk een hoog gezag bekleed is, o.a. immers, dat zij inzake de Heilige Schrift zeggen kan, wat de waarheid is, die dus met autoriteit spreken kan, het nu ook eindelijk eens doe, dat zij haar gezag laat gelden“ (65). Die „roepers uit al de kerken“ betuigen volmaakt hetzelfde als het rapport behoort. Hoor maar: „Onze kerken verkeeren ten aanzien van de leer der Schrift in nood“, en nu willen wij, beangstigde, onrustige zielen, van onze „systematici en dogmatici“ in het kerk-instituut hooren „wat in dezen de waarheid is, scil. wat in het systeem hoort of er uit volgt“ (67). Al die roepers bij elkaar verheffen hun stem met macht, om den kerkelijken achterstand in het belijden te beklagen, deels ook te verwijten: de kerk als instituut, vinden ze, „moet worden aangemaand om toch te spreken“, „als eenmaal David“, omdat „allen op hem zagen, wat hij zeggen zou“ (62). De kerk als instituut wordt door die roepende kinderen „uit al de kerken“ met aandrang gesmeekt, toch in vredesnaam niet langer te zijn als een „trage vader“, „die... aangezet moet worden, om... zich eens wat „duidelijker“ uit te drukken“ (62/3); de kerk (immers al die roepende kinderen „uit al de kerken“) verkeert (volgens hen) in nood, „in haar gebied sijpelt al wat door van het brakke water der dwalingen... de lamp moet „wat helderder licht laten schijnen“ (63). Ja zeker, er is een schier aandoenlijke eenheid van klacht tusschen al die bezwaarde en roepende kinderen „uit al de kerken“ enerzijds en „prof. Hepp“ als synodaal rapporteur anderzijds. Ze zijn het met het Rapport hierover eens: er is een groote nood! Maar nu komt daar het wonderbaarlijke: — als die verlegen kinderen der kerk alzóó roepen, dan heet dat: leven, idealisme, enthousiasme. Doch als Prof. Hepp om hetzelfde roept, de klacht van die bezwaarden ter synode brengt, dan krijgt hij — en in hem al de aangeroepen „systematici en dogmatici“ — er een grondige bestraffing om. Prof. Hepp wordt uit oorzaak van dit mee-roepen met dr Ubbink's vóór de poort der kerk opgestelde smeekelingen zeer scherp veroordeeld. Zij zijn de ware protestanten. Hij is roomsch: „gelijk ook de rationalistische Roomsche Kerk zich van de doctores, hare systematici en dogmatici moest laten leeren“... zoo ook hier“, verzekert dr Ubbink ons (67). Prof. Hepp wordt het als grove zonde aangerekend, dat hij onder den verschen indruk van de klaagstem

van dr Ubbink's gepatroniseerde vragers, die vóór het kerkportaal te smeeken stonden, nu daarachter, dus binnen in de kerk, hun boodschap over wilde brengen, de boodschap n.l. dat de kerk wat al te veel leek op David, die moest worden aangemaand, en op dien „tragen vader“ van daareven. Hoewel de roepende vragers uitdrukkelijk verklaarden: „ach er is zooveel duisters, en ook de Schrift zelf is voor ons op zoovele plaatsen duister geworden“, had „prof. Hepp“ (als ik het goed begrijp) moeten volstaan met een kort antwoord aan die bedrukte zielen. B.v. in dezer voege: „Niemand zal zeggen, dat de zon met gezagssuperioriteit bekleed is, haar licht is ieder volkomen duidelijk genoeg. Geen kerk of engel behoeft u dit met gezag te betuigen. Onze vaders spraken dan ook niet van gezagssuperioriteit der Heilige Schrift, maar van hare duidelijkheid, die zoo groot was, dat blinden die konden tasten... en ga gij nu maar rustig naar huis, vragende schare, het kerkportaal moet leeg...“ (cf. 66).

Met andere woorden: de klagers mogen hun nood verkondigen. De kerk moet hooren. Maar als iemand van de kerk hoort, dan deugt er niets van.

O, ik begrijp dat alles, ik begrijp dit verheerlijken en verdoemen van precies hetzelfde betoog, ik begrijp dit smeeken om een antwoord en dit smalen op het geven van een antwoord, alleen dan, als ik aanvaarden kan: deze schrijver is onbeheerscht. Hij kent zichzelf niet, hij weet niet, wat hij wil.

...

En ik spin maar weer verder aan den draad en volg hij mijn zoeken naar illustraties den loop der dingen maar weer op den voet.

Ik vervolg, zeg ik, waar ik gebleven ben, en constateer, met het oog op het laatstgenoemde geval, dat dr Ubbink zóó haastig is, zóó onbeheerscht, dat hij de dingen precies op hun kop zet, en aan de Geref. Kerken (en aan de onder-teekenaars van het Rapport) toedicht wat zij juist met sterke woorden afgewezen hebben.

Wat ik bedoel?

Ik heb het oog op de kwestie van de duidelijkheid der Schrift.

Wanneer (ik spreek nog steeds dr Ubbink na) „prof. Hepp“ de kerk opwekt, haar gezag te doen gelden in het belijden van de door haar erkende waarheid omtrent de Schrift, dan roept dr Ubbink uit: „dat wil niets meer of minder zeggen, dan een hartsteek in het hart der Reformatie“ (65).

Zwaar genoeg!

Het bewijs?

Hier is het.

„Zooals men weet, loochende de Roomsche Kerk de duidelijkheid der Schrift... Onze Reformatische Vadersen zeiden, neen, zij is duidelijk... PROF. HEPP ZEGT: SINDS IS DE TOESTAND ECHTER VERANDERD. ZIJ IS TEGENWOORDIG VEELSZINS NIET MEER DUIDELIJK. Welk remedie heeft hij, welken weg wijst hij nu? Antwoord: de Roomsche: dat de kerk met haar GEZAG zegge, dat zij wel duidelijk is!“

Tot zoover dr Ubbink.

Hierna volgt dan de conclusie — die misschien, dank zij ethische en anti-assen-persuities, onbewust als „praemisse“ in schrijvers „geest“ leefde — dat hier een afglijding naar Rome is.

Welja —

Dr Ubbink zegt dus, dat volgens prof. Hepp de Schrift (immers moet blijken het zinsverband DEZE bedoeld zijn in den volzin: „ZIJ is... enz.“) „tegenwoordig veelszins niet meer duidelijk is.“

Hoe droomend evenwel dr Ubbink zijn zwaren gang door de kerkelijke papieren (rapporten etc.) moet volbracht hebben, wordt ons min of meer „duidelijk“, als wij ontdekken, dat hij precies het omgekeerde zegt van wat waar is.

Ik laat ten bewijze maar volgen, wat het aan prof. Hepp toegedichte rapport zegt. (Rapportenboek, Arnhem, 1930, I, 28/9). Letterlijk lezen we in het Rapport:

„Aan de duidelijkheid der Schrift wordt in onze Confessie geen afzonderlijke plaats ingeruimd. Slechts in enkele uitdrukkingen... schijnt zij door. De reden daarvoor ligt voor de hand. MET HET HANDHAVEN van de AUTORITEIT DER SCHRIFT BOVEN DE KERK (BOVEN de Kerk! K. S.) WAS OOK DE DUIDELIJKHEID VERDELDIGD. Rome kon immers alleen haar (HAAR! K. S.) standpunt, dat de Kerk boven de Schrift gezag bezat, daardoor rechtvaardigen, dat de Schrift in zichzelf duister was. Maar waar de Reformatie opkwam voor de gezagssuperioriteit van de Schrift, was daarmede ook de beweerde duisterheid (der Schrift, K. S.) afdoende (! K. S.) bestreden.“

En dan vervolgt het rapport in één adem:

„Sinds is de toestand echter veranderd. De AANVALLEN OP DIT LEERSTUK zijn in tal en kracht toegenomen.“

Wie p...
Ubbink...
duidelijk...
„verander...
niet mee...
dat, pre...
in de ER...
veel ver...
niet mee...
„velen“...
wordt.

De dui...
„prof. H...
Hepp (ho...
handh...
En d...
sien e...
dan nie...
op gezag...
Gehanc...
die thans...
gereform...

Want...
haadt te...
groeters...
de opme...
DUIDELI...
veel vera...
„dat de...
is en voe...
neer niet...
(vgl. ook...
Is het m...
zegt: de...
zegt: teg...
lijkheid...
zegt: teg...
heid der...
is Room...
seert. D...
hem ove...
En wi...
heid der...
gezag...
Rapport:

„Ma...
Schrift...
hier (f...
legend...
Deze...
waard e...

„Or...
sterk...
kerk...
loofwa...

En w...
werkelijk...
Baynick...
Thijs) a...

„Or...
uitspr...
het g...
en ook...
„Zij...
zonde...
alleen...
van C...
alsmede...

W...
zelf t...
aan t...
(bl. 3...

verbaas...
sprak...
uiterma...
volhoud...
haar g...
dat vol...
Reform...
Gods W...
duidelijk...
kerk...

Kan...
sitas h...
versitei...
Wij i...
bink, d...
Arnhem...
nog eer...
tastbar...
voor d...
„scherp...
belange...
critica...
maar i...
al te a...
gegaan...

We...
herroef...
(de rap...
dat ZIJ...
Het su...
te han...
En...
geen...
het w...